

Recenzijos turinys

1. Dokumento struktūra
2. Dokumento rengimo metodologija ir tęstinumas.
3. Konceptijos alternatyvos:
  - 3.1. Alternatyvų pasirinkimo principai ir motyvai.
  - 3.2. I Alternatyva.
  - 3.3. II Alternatyva.
  - 3.4. Alternatyvų gyvybingumas ir potencialio vystymo galimybės.
4. Išvados ir siūlymai.

Dokumento struktūra

Parengto dokumento: KAUNO RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO 2-ASIS KEITIMAS, BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMO STADIJA, KONCEPCIJA - atitinka LR Teritorijų planavimo įstatymo ir Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių nuostatas. Dokumento struktūra, apimanti prielaidų bendrųjų sprendinių formavimui nustatymą, rajono teritorijos urbanistinės vizijos ir bendrųjų vystymo kryptių nustatymą, koncepcijos alternatyvų formavimą, alternatyvų apibendrinimą ir palyginimą, užtikrina dokumento visumą ir atsako į visus šiems dokumentams keliamus klausimus ir reikalavimus.

Dokumento rengimo metodologija ir tęstinumas

Parengto dokumento metodologija visų pirma remiasi nusistovėjusiomis tokio tipo dokumentų rengimo principais ir tradicijomis, tačiau kartu, dėl labai skirtingų koncepcijos alternatyvų pasirinkimo ir palyginimo, atranda metodinių naujovių, kurios išskiria šį darbą iš kitų. Kauno rajono teritorija išsiskiria iš daugelio kitų Respublikos rajonų teritorijų ir turi labai aiškią Kauno megapolio įtakos zonos specifiką. Ji nėra visiškai identiška tokiems megapolių įtakoje esančių rajonų kaip Vilniaus ar Klaipėdos ir juo labiau Šiaulių ar Panevėžio rajonų teritorijoms. Kauno rajono teritorija, būdama Lietuvos centre, visų svarbiausių Valstybės lygmens magistralinių sausumos ir vandens kelių, geležinkelių esamų ir būsimų linijų epicentre, turi visiškai kitokias vystymo galimybes, kurias, teisingai suplanavus, privalo išnaudoti.

Todėl, renkantis dokumento rengimo metodiką Kauno miestas ir sąsajos su juo, turi būti ypatingai gerai atskleistos. Iš esmės abu šie atskiri administraciniai vienetai turėtų būti planuojami integraliai. Uždaviny yra sudėtingas ir šiandien, žinant dabartinę situaciją, matyt, nebus pasiekiamas. Tai galėtų būti ateities klausimas. Tokio planavimo pavyzdžių Europoje ir pasaulyje yra daugybė, net įveikiant atskirų valstybių ribas.

Koncepcijos alternatyvos

Koncepcijos alternatyvos pasirinktos ir iš esmės pagrįstos teritorijų planavimo tęstinumą atspindinčiomis idėjomis ir akivaizdžiais šiuolaikinės Lietuvos Respublikos planavimo sistemos pokyčiais. Senasis Lietuvos Respublikos bendrasis planas, baigęs galioti 2020 metais, inspiravo Pirmąją Kauno savivaldybės teritorijos bendrojo plano alternatyvą. Antroji Kauno rajono bendrojo

plano alternatyva akivaizdžiai remiasi LRS Seimo nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptių ir teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų patvirtinimo“ koncepcija. Abi alternatyvos pakankamai stiprios, neformalios ir pakankamai konkurencingos.

I Alternatyva

Pirma alternatyva išreiškia Kauno rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano 1-ojo pakeitimo (su vėlesnėmis korektūromis) apimtyje įvardintos urbanistinės struktūros tęstinumą - išlaikomas santykinai tolygus teritorinis urbanistinių centrų pasiskirstymas. Vilkija priskiriama savivaldybės lygmens pagrindiniam urbanistiniam centrui, o Babtai, Čekiškė, Ežerėlis, Garliava, Karmėlava, Raudondvaris, Ringaudai, Vandžiogala lieka savivaldybės lygmens papildantys urbanistiniai centrai. Aišku, kad tai labai tiksliai geografiškai paaiškinamas sprendinys, kurti vieną stiprų pagrindinį urbanistinį centrą rajono vakarinėje, labiausiai nutolusioje nuo Kauno miesto dalyje. Atstumas nuo Vilkijos iki Kauno – apie 30 km. Kadangi visi kiti savivaldybės lygmens papildantys centrai iš esmės yra Kauno priemiesčiai, galima teigti, kad šios alternatyvos iššūkis rajono teritorijoje sukurti reikšmingą traukos centrą Vilkijoje, kaip tam tikrą alternatyvą Kauno miesto infrastruktūros įtakai. Tokiu atveju vakarinė labiausiai nutolusi nuo Kauno rajono teritorija būtų stiprinama, į ją kreipiamos rajono investicijos, kuriama autonomiška infrastruktūra.

II Alternatyva

Antra alternatyva siejama su dabartinėmis realiomis urbanistinės plėtros tendencijomis Kauno rajono savivaldybės teritorijoje. Visų pirma identifikuota, kad gyventojų skaičius Kauno miesto priemiestinėse teritorijose didėja, o toliau nuo Kauno miesto nutolusiose teritorijose – mažėja. Todėl siūloma optimizuoti urbanistinę struktūrą, formuojant kompaktiškas urbanizuojamas teritorijas. Šioje alternatyvoje siūloma plėtoti urbanistinę struktūrą, viešąsias paslaugas ir infrastruktūrą ne vienoje galimai pagrindinėje gyvenamojoje vietovėje, bet priklausomai nuo situacijos - keliose, kurios sudaro ar perspektyvoje gali sudaryti vientisą urbanizuotą darinį. Siūloma urbanistinių centrų struktūra:

- Savivaldybės lygmens pagrindiniai urbanistiniai centrai: Karmėlava, Garliava, Akademija/Ringaudai.
- Savivaldybės lygmens specializuotas urbanistinis centras: Kulautuva/Zapyškis/Kačerginė.
- Savivaldybės lygmens papildantys urbanistiniai centrai: Neveronys, Samylai, Piliuona, Linksmakalnis, Ežerėlis, Raudondvaris, Užliedžiai, Domeikava/Lapės, Babtai, Vilkija, Čekiškė, Vandžiogala.

Alternatyvų gyvybingumas ir potencinės vystymo galimybės.

Reikia pripažinti, kad šios abi alternatyvos turi stiprų teorinį pagrindimą ir potencialą būti plėtojamos. Taip pat abi koncepcijos arba viena iš jų nėra formalios, jas reikia atidžiai nagrinėti ir lyginti. Abiejų alternatyvų stiprybės yra šios:

- Remiasi visuotinai pripažintu policentriniu teritorijų vystymo principu.
- Pagrįstos darnia susisiekimo ir išorės transporto infrastruktūros vystymo koncepcija.
- Orientuotos į galimai tolygų socialinių ir kultūrinių objektų pasiskirstymą ir pasiekiamumą.
- Vienodai stipriai pabrėžia gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimą ir racionalų naudojimą.

Tačiau, pasirenkant vieną iš pateiktų alternatyvų, būtina įvertinti jų skirtumus. Pasirinkimo kriterijai galėtų būti tokie:

- Ar rajono teritorija yra vien tik Kauno miesto priemiestis, ar ši teritorija gali vystytis savarankiškai?
- Ar perspektyvu galvoti, kad Kauno rajono ir Kauno miesto potencialai susijungs?
- Kas geriau: ar vystyti potencialias aglomeracines teritorijas kaip Kauno priemiesčius, ar kurti alternatyvius lokalius centrus aplink Kauną?
- Kokią potenciją turi pramonės ir/ar žemės ūkio plėtra rajono teritorijoje?
- Į ką turi būti orientuota rajono ekonomika?
- Kaip spręsti socialinius ir kultūrinius abiejų teritorijų vystymo klausimus?
- Ar Kauno rajono urbanistiniai centrai gali sukurti alternatyvas Kauno miesto urbanistiniam potencialui?
- Kokias paslaugas Kauno rajonas gali pasiūlyti Kauno miestui?

Aišku viena, kad abi teritorijos - Kauno miestas ir Kauno rajonas gyvena ir gyvens kartu. Čia nereikėtų turėti ambicijų ir varžytis kas yra teisus. Situacija yra aiški, rezultatas turi būti vienas: win-win. Laimi Kaunas, laimi Kauno rajonas. Reiktų mąstyti strategiškai, turint galvoje vieną mintį, - tai vienas urbanistinis, ekonominis ir socialinis darinys. Žinant Kauno miesto potenciją valstybės ir regiono mastu, turint omenyje Kauno ir Vilniaus dvimiesčio galimybes, vertinant tai, kad, pagal patvirtintą Lietuvos Respublikos bendrojo plano koncepciją Kauno miestas tampa partneriaujantis miestas su Marijampole ir Alytumi, Kauno rajonas turi išnaudoti unikalią galimybę būti tarpininku ir ryšininku šioje unikaliajame urbanistinėje situacijoje. Rajono vystymosi perspektyvos yra ypač geros, net lyginant su Vilniaus ar Klaipėdos rajonų vystymosi galimybėmis.

Taigi dviejose labai skirtingose alternatyvose pasirenkami diametraliai skirtingi centrų išdėstymo ir veikimo keliai. Ar reikia kurti Vilkijos savivaldybės lygmens pagrindinį urbanistinį centrą ir stiprinti bei autonomizuoti vakarinę rajono teritoriją, ar reikia pragmatiškai siekti nuoseklios Kauno miesto ir Kauno rajono urbanistinės integracijos su palaipsniniu apsiungimu? Tokia šių dienų alternatyvų dilema.

Kuriuo keliu eiti - nuspręš Kauno rajono savivaldybės Taryba. Profesinė prasme ir šių dienų tendencijų vertinimo prasme didesnę potenciją turi antroji alternatyva, kuri deklaruoja integralumą, bendradarbiavimą, sinergiją ir realiai vykstančius Kauno miesto ir Kauno rajono aglomeracinius procesus: magistralinių kelių tinklo, esamų ir būsimų geležinkelio linijų, oro uosto, LEZ teritorijų, logistikos centrų vystymas, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros plėtra. Urbanistiniu požiūriu, tai svarbiausia aglomeracija regiono ir Valstybės mastu Lietuvoje. Todėl Kauno rajono teritorijos ateitis susieta su Kauno miesto vystymusi ir svarbos augimu.

Labai svarbi Kauno rajono teritorijos bendrojo plano tema: laivyba valstybinės reikšmės vandens keliuose (Nemune, Neryje, Nevėžyje, Kauno mariose). Šią temą, įvertinant ir keleivių pavežėjimo uždavinius, būtina išvystyti ir akcentuoti bendrojo plano sprendinių rengimo stadijoje. Visumoje būtina akcentuoti Kauno rajono teritorijos urbanistinį išskirtinumą visos Lietuvos teritorijos atžvilgiu, įvertinant geografinę padėtį ir regiono augimo potenciją (magistraliniai keliai, geležinkelio linijos, oro uostas, LEZ regiono, ect.).

Išvados ir siūlymai

1. KAUNO RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO 2-ASIS KEITIMAS. BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMO STADIJA. KONCEPCIJA atitinka LR Teritorijų planavimo įstatymo ir Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių nuostatas.
2. Abi teikiamos Kauno rajono teritorijos vystymo alternatyvos pakankamai stiprios, neformalios ir pakankamai konkurencingos.
3. Vienos iš pateiktų alternatyvų pasirinkimas yra esminis atsakant į klausimą, ar reikia kurti alternatyvų urbanistinį centrą rajono vakarinėje dalyje, vystant Vilkijos miestą, ar pasikliauti evoliuciniu procesu, toliau plėtojant Kauno miesto aglomeraciją, vystant savivaldybės lygmens pagrindinius urbanistinius centrus: Karmėlavą, Garliavą, Akademiją/Ringaudus?
4. Pasirinkimas nėra paprastas, tačiau akivaizdu, kad antroji alternatyva geriau atspindi šiuolaikines bendradarbiavimo ir holistines sinergines tendencijas bei realias Kauno rajono urbanistinės plėtros galimybes.
5. Pasirinkus antrąją alternatyvą būtina siekti maksimalios Kauno miesto ir Kauno rajono plėtros integracijos ir sinergijos, ieškant optimaliausių būdų dalintis, ieškoti Kauno rajono stiprybių, kuriant išskirtines funkcijas ir pasiūlas Kauno miestui, kurios leistų pritraukti Kauno miesto vartotojus.
6. Labai svarbi specifinė Kauno rajono teritorijos bendrojo plano tema: laivyba valstybinės reikšmės vandens keliuose (Nemune, Neryje, Nevėžyje, Kauno mariose). Kokia dar Lietuvos teritorija galėtų atspindėti potencines vidaus vandens kelių laivybos perspektyvas Lietuvoje, jei ne Kaunas ir Kauno rajonas.

UAB „Formatas A1“

Architektas VGTU docentas Linas Naujokaitis